

Előszó

 [Vissza a tartalomhoz](#)

A Világosság e száma *A margók előadója voltam* című, Munkácsy Gyula tiszteletére kiadott kötetben¹ szereplő tanulmányokból közöl válogatást, amely viszont a 2009. november 19–20-án Budapesten, az ELTE Újkori és Jelenkori Filozófia Tanszéke és a Német-Magyar Filozófiai Társaság által szervezett, Munkácsy Gyula emlékének ajánlott konferencián elhangzott csaknem valamennyi előadást tartalmazza.

Az emlékkötetek egyik sajátossága az, hogy a bennük szereplő szövegek csak lazán kapcsolódnak egymáshoz. Összetartozásuk alapja nem az adott tudományterület egy-egy központi fogalmának, esetleg részproblémájának kifejtése, hanem egy olyan emberre való emlékezés, aki sokak számára életük egy szakaszában meghatározó hatással bírt. Olyan emberek tartottak előadásokat és írtak tanulmányokat Munkácsy Gyula tiszteletére, akik személyesen is ismerték őt, közös emlékeik vannak róla, fel tudják idézni a gesztusait, otthonosan mozognak a filozófiai műveltségnek abban a közegeiben, amelyet képviselt. Az emlékkonferencia emlékkötete (az előadások és tanulmányok saját értékén túl) ebben az értelemben szakmai magánügy, azonban olyan, amelyet a kötet szerzői joggal vállalhatnak fel a nyilvánosság előtt is.

A kötetben közölt szövegek nagy része filozófiatörténeti kérdésekkel foglalkozik. Duns Scotustól Descartes-on és Berkeley-n át Kantig, Diltheyig, Husserlig és Heideggerig tart az elemzések középpontjában álló szerzők sora. De mi késztet egy mai kutatót arra, hogy rég letűnt gondolkodói rendszerek akár több száz éve halott képviselőinek írásait tegye kutatása tárgyává? Nyilván minden egyes mai kutatót más. Munkácsy maga a következőket mondta egy vele készült interjúban a filozófia történeti megközelítése kapcsán: „Az a gondolat, hogy szisztematika és történetiség a filozófiában nem elválasztható, és főleg nem szembeállítandó, ekkoriban [a hatvanas években] érlelődött meg sokakban. Azt érzékeltük – én legalábbis –, hogy (mai nyelven fogalmazom, amit akkor talán más nyelven fogalmaztam) egy diktatorikus politikai szisztéma ellen érdekelt mindenben, ami történelem. Egy *status quó*t kell kategóriarendszerbe szorítania. Egy kategoriális rendszerből lehet dedukálni konkrét lépéseket, adott esetben politikai lépéseket. És ez a fajta ideologikus történelem-ellenesség bennünk pont az ellenkezőjét váltotta ki (...)”²

¹ *A margók előadója voltam. Emlékkötet Munkácsy Gyula tiszteletére.* Világosság könyvek 5. Szerk.: Blandi Borbála, Gulyás Péter, Marosán Bence. Budapest: Tudástársadalom Alapítvány, 2011.

² Boros Gábor – Miklós Tamás 2002. *A margók előadója voltam.* Boros Gábor és Miklós Tamás beszélgetése Munkácsy Gyulával. In Schmal Dániel (szerk.): *Descartes, Kant, Husserl, Heidegger. Tanítványok írásai Munkácsy Gyula tiszteletére.* Budapest: Atlantisz, 9–36.

A korszerűtlenség levegője lengi körül a filozófiatörténeti kutatásokat és Munkácsy fenti, saját filozófiai érdeklődésének alakulásáról szóló mondatait is. A korszerűtlenségnek ez az attitűdje azonban kortalanabbnak ígérkezik bármely, az éppen aktuális status quót kizárólagossá tenni szándékozó törekvésnél: egyidős magával a filozófiával. A filozófiatörténeti kutatások egyik konkrét gyakorlati haszna éppen abban nyilvánul meg, hogy differenciált gondolkodásra szoktat és óvatosságra int legkedvesebb igazságainkkal szemben. Ez a konkrét gyakorlati haszon azonban a legkevésbé sem tekinthető az általában vett filozófia tulajdonképpeni feladatának – ha ezt állítanánk, azzal megint csak egy (partikulárisnak nevezhető) igazság fogságába kerülnénk. A filozófiatörténet komolyan vételének ez a gyakorlati előnye olyan korokban válhat fontossá a gondolkodók közössége számára, amelyek nem pusztán az emberek egymás közötti viszonyait próbálják meg törvények útján szabályozni, hanem többé-kevésbé nyíltan ajánlatossá tesznek bizonyos gondolkodásmódokat vagy éppen kerülendőnek, esetleg szankcionálандónak nyilvánítanak néhány másikat.

Munkácsy Gyula 1928-ban született Makón. Diplomáját 1953-ban szerezte az ELTE Filozófia szakán, ezután néhány évig Győrben, majd 1964-től 1997-ig, nyugdíjazásáig az ELTE Filozófia Tanszékén tanított. Hetvenedik születésnapja tiszteletére 1998-ban tanítványai konferenciát szerveztek, amelyen három napon keresztül négy szekcióban hangzottak el az előadások. Az 1998-as konferencia előadásai 2002-ben jelentek meg az Atlantisz Kiadó gondozásában *Descartes, Kant, Husserl, Heidegger* címmel. A nyolcvanadik születésnapja alkalmából megrendezett konferencián elhangzott előadások szövegei a *Világosság* 2008/2-es számában láttak napvilágot. A mostani, 2009-es konferencia megszervezésekor elsősorban olyan fiatal kutatók számára szerettük volna megadni a tisztelgés lehetőségét, akik a kilencvenes évek során voltak Munkácsy hallgatói. A szerkesztők nevében ezúton szeretnék köszönetet mondani az MTA-nak és a Német Nagykövetség Kulturális Osztályának, amiért anyagi támogatásukkal lehetővé tették a kötet megjelenését, és Boros Gábornak a konferencia szervezésében és a kötet létrehozásában nyújtott segítségével. Köszönet illeti a konferencia előadóit és résztvevőit, valamint a tanulmányok szerzőit is, hiszen az ő munkájuk és részvételük nélkül sem a konferencia, sem a könyv, sem pedig a jelen válogatás nem jöhetett volna létre.

Blandl Borbála